

oglasili, da hočejo sè svojim pristopom osnovati prvo povzitatno društvo kranjsko?

Mislimo, da se ne obračamo zastoj do svojih najbližnjih tovaršev, ki najhujše čutijo težo čedalje više cene živeža, pa tudi do družih sodelalcev duševnih in telesnih, ktere tare enaka osoda. Le naglega sklepa in složnega delovanja vseh povzitatnih krogov je treba, brez ozira na stranke ali na narodnost, da se pokaže, da se veliko more doseči tudi na gospodarskem polju po čarobni besedi: „združenje“. Bog daj, da bi se vslišal naš poziv!

Kakor se oglasi nekaj stotin deležnikov za pristop, se hoče precej dalje osnovati, da se društvo ustanovi.

Vsi deležniki se potem skličejo v občni zbor, kteri konečno sklene pravila ter preskrbi dovoljenje, da se nikakor ne bi mislilo, da hoče podpisani odbor družabnike tega društva pod birokratično varstvo dejati. Odbor si le išče te časti, da se po njegovi pripomoči vresniči ljudoljubna in občekoristna misel, ktera mora zmagati po prislovcu dragi vsakemu Avstrijanu:

„Z združeno močjo!“

Kdor želi k društvu pristopiti, naj se oglasi ustmeno ali pismeno od dveh do treh popoldne v gospodskih ulicah hiš. št. 207 v prvem nadstropju.

Krajni odbor splošne avstrijske uradniške družbe v Ljubljani 19. marca 1871.

— (Čitalnica naša) napravi prihodnjo nedeljo, to je 2. dan aprila, sedanjemu času primerno „besedo“, v kteri bode razen „berila“ dr. Razlagovega, deklaracije gospodičine Brusove, igre na goslih in dveh moških zborov, zbor gospá, gospodičin in gospodov pel Grbčev „Križ“, moški zbor Haslingerjev „Kyrie“, Gounodov samospev „Ave Maria“ s spremstvom glasovira, gosel in fisharmonike, Führerjev „Graduale“, in Gadeov zbor. Tako bodemo prvokrat slišali v čitalnici tudi slavnoznanne svete pesmi; pevovodji gosp. V. Valenti smo zato tem bolj hvaležni, ker se nadjati smemo izvrstne izpeljave po naših pevkah in pevcih. Začetek je ob pol osmih zvečer. Vabijo se vljudno tudi vnanji udje.

— (Prijateljcem cerkvene muzike) naznanjamo, da izvrstne nove orglje, ki jih je naš umetnik g. France Goršič za Hotederšico ravnokar izdelal, se še do prihodnjega torka lahko vidijo pri njemu v Trnovem hiš. št. 17.

— (Za jutrajšnjo predstavo „Jamske Ivanke“) se bodo sedeži dobivali, kakor po navadi. Začetek bo ob pol 8. uri zvečer. Tiskana igra se bode prodajala na gledališki kasi in sicer igra in Vilharjevi napevi skupaj po 30 kr., igra sama po 20 kr. Dobí se je tudi pri knjigarjih: Klerr, Giontini, Hohn po knjigarski ceni (40 kr. in 20 kr.). Razen zadnjič omenjenih točk je spisal g. kapelnik Schantel tudi veliko overturo k igri; po vsem tem nam je res pričakovati posebno zanimivega večera.

— (Pobirki iz časnikov.) „Tagblatt“, hudo razkačen po našem zadnjem vprašanju: „kdo je tisto prebivalstvo (Bevölkerung), za ktero se drzne konstitucijsko društvo govoriti, je v 69. listu na celi strani otrobe vezal, v ktere se po znanem pregovoru ne mešamo; al samo to moramo pisalca „Tagbl.“ vprašati: kako da ga spet ni sram prevračati besede našega vprašanja, ktere je gotovo dobro razumel, vsaj sta „Tagblatt“ in njegova jednomlečnica „Laib. Zeitg.“ koj drugi dan po zboru razglasila resolucije zborove: „dass der Landtagsbeschluss den Wünschen der Bevölkerung widerspricht“. Na te jasne besede smo Vas vprašali: kdo je ta „Bevölkerung“? in Vam dokazali, da mala in zmirom ista koterija ne sme nikdar splošne besede „Bevölkerung“ rabiti brez dostavka: ktere „Bevöl-

kerung“. — V saboto so hoteli nemški turnarji si napraviti krčmetinski shod (turnerkneipe) v krčmi kazinski; ali so nameravali nekteri s trte zviti (improvizirati) nemško „Siegesfeier“ ali ne, to se ne vé, ker se ljudém ne dá v srce gledati; al to je gotovo, da je neki Gerber, trgovski komis, jim zložil neko grdo gledališno psovko pod imenom „Duckmauser“, ktero jim je vlada prepovedala. — Narodna stranka se malo briga za nemčurska početja in njihovo literaturo, kakor je „Thierfabel“, „Aquarium“ itd., ki so edine knjige, ki jih na svitlo dajejo nemški ljubljanski literati; al to jim vendar svetujemo prijazno, naj ne rogovilijo preveč, da ne sprožijo kake nezgode! Zato nam tudi ni mar za žolč, ki ga v današnjem „Tagbl.“ razlivajo na zastopnika vlade, kneza Metternicha, ki jim je prepovedal ono psovko; samo to pa moramo omeniti, da je spet laž, kar „Tagbl.“ piše, da tudi čitalnica predstavlja igre gledališne, in vlada jej jih ne prepoveduje. Čitalnica ima vsled pravil svojih pravico za take predstave; ni tedaj od milosti vladne odvisna, ali jih sme ali ne predstavljati, le da jih policiji popred dá v cenzuro. Tu tedaj ni nobene dvojne mere, o kteri „Tagblatt“ divjá. Če se „Gesellenverein“ v svoji sobani enkrat v letu kratkočasi s kako igrico, se mu ta tako malo prepovedati more kakor drugod kak „Haustheater“; o katoliškem društvu nam ni družega znano, kakor da je za dobrodelni namen po dovoljenju gosposkinem napravil očitne predstave. Naj tedaj „Tagblatt“ z lažmi ne zagovarja svojih „Duckmauserjev“, s kterimi se je oni njegov prijatelj Gerber kakor „Bratelgeiger“ producirati hotel v — krčmi.

— „Novice“ prinesó za pirhe po veliki noči naročnikom svojim neko doklado, ki je bodo gotovo veseli.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — 24. dne t. m. so bile galerije zbornice vse polne, kajti iz gotovega vira se je izvedelo, da bode minister Hohenwart danes odgovor dal na vprašanje dr. Herbstovo in da bodo potem „ustavoverci“ tožili vlado v zbornici. Da bosta Herbst in Giskra javkala iz jeze, da nista zopet ministra, o tem ni dvomil nikdo. Vse je tiho, ko grof Hohenwart prične odgovor, v kterem med drugim reče, da obžaluje, da interpelacija v vladinem programu obljubljenega predloge imenuje vzrok nemira, a ne omeni začetka programa, kteri je tak, da prežene vsak dvom o namenih ministerstva. Obstoječe državno pravo smo odločno imenovali temelj, na kterem vlada stoji. Na tem temelji bode vlada vsem upravičenim željam prijazna in bode delala na to, da se notranji mir vrne. Treba toraj le brati naš program, da se vidi, da ni vzrokov za tako interpelacijo. Kar se tiče vprašanja, kdaj da bode vlada predložila svoje predloge? opomnimo, da ne le po naši ustavi, temuč tudi po ustavnih načelih sploh ima vlada neovržljivo pravico, postavne načrte, ktere ona sama iz lastnega nagiba snuje, predložiti takrat, kedar ona misli, da je prav. (Dobro! na desni.) Ker se je pa po tej interpelaciji vnovič želja izrekla po teh predlogih in ker mi radi vstrežemo željam sl. zbornice, rečem zdaj, da bodem postavni načrt o večji pravici, da deželni zbori o postavodajstvu prvi kaj nasvetujejo, precej po velikonočnih praznikih predložil. — Ko je grof Hohenwart končal svoj odgovor, predlaga oče glasovite interpelacije, eksclenca Herbst, naj se prične razprava o tem odgovoru. Zbornica pritrdi. Govorili so: Herbst, Poche, Giskra, Knoll (pa je le bral), Lasser, Rechbauer, Chlumecky, Weeber, Groholski in baron Kotz. Zadnja dva sta

pobijala govore prvih, kateri vsi so le prežvekovali to, kar se je poslednji čas bralo v judovskih listih, katerim lepe dobičke nese „ustavoverna“ pisarija. — Ko so nehali, poprime grof Hohenwart besedo in med drugim reče to-le: Različna in tudi nasprotna mnenja sem ravnokar slišal o tem, kaj bi naši državi koristilo. Al na posamesna vprašanja bode vlada odgovorila takrat, kedar pridejo na dnevni red te zbornice. Naj tedaj odgovorim na nekatere opazke, ktere naravnost zadevajo vlado. Prvi govornik dr. Herbst je vladini program prijel in si dokazati prizadeval, da dela naša ne kažejo, da smo prijatelji ustave, a vendar ni mogel navesti del, ki bi kazala, da smo grešili zoper ustavo. Predgovornik se je dalje naslanjal na to, da smo mi v svojem programu izrekli, da je vlada v vseh posamesnih vprašanjih na debelo in drobno popolnoma edina, ter je iz tega sklepal, da, če bi to res bilo, bi mi bili lahko precej s predlogi v državni zbor stopili. Govornik pa je prezrl, da razglasivši program smo govorili le o edinosti principov; edinost načel in pa po teh načelih izdelane postave: to pa je dvoje. On je tudi omenil, da časniki prinašajo o ministerstvu pogostoma take novice, ki delajo nemir med ustavovernimi, — al govornik tega ni povedal, da vsi ti spisi izvirajo iz enega kotla, in da segajo na eno stran. (Dobro! dobro! na desni.) Očitala se nam je tudi prepoved svečanosti nemških zmag. Zarad tega sem že unidan dokazal, da vlada ni tega prepovedala zato, da bi enemu narodu nasprotovala, ampak zato, da se ne žalijo drugi narodi v Avstriji. (Dobro! dobro! na desni.) Drug govornik na levici je to prepoved porabil tudi v to, da je rekel, da je ministerstvo zunanjih oprav navskriž s tem ministerstvom. Grof Hohenwart dokazuje, da ni res, in da se novemu ministerstvu očitati ne more, kar se je doživelo pri parlamentarnem (Herbst Giskrovem) ministerstvu, ktero se je razcepilo na dvoje: v večino in manjšino. (Veselost na desni, nemir na levi.) Nam se kaj enacega ne more očitati. (Dobro! na desni.) — Dalje nam je očital Rechbauer naše vedenje proti časnikom. Moja gospôda! mi spoštujemo in častimo popolnoma prostost tiska, a smo tudi preverjeni, da tisti, kateri vživa korist tiskovne prostosti, tudi mora škodo sprejeti. O prostosti tiska pa mora biti tudi meja, ktera se ne sme nikoli prestopiti gledé na prid državni, in na prid javne morale. (Prav dobro! na desni.) Isti govornik je omenil tudi ukaza gospoda ministra nauka, kateri deželne šolske svete pozivlja, naj šolsko postavo pregledajo, in ako so o njej kakí pomisliki, naj jih naznanijo ministerstvu. Gospôda! ali pač more kdo v tej zbornici trditi, da ona šolska postava ni pomanjkljiva? Al more zbornica le eno deželo imenovati, ktera je zadovoljna z njo? Mislim, da ne. Gosp. dr. Rechbauer je tudi očital, da smo se pogajali z nasprotnimi strankami naše ustave. Prašam: kaj neki se je v tem obziru zgodilo? Pogovarjali smo se s posamesnimi voditelji česke stranke. Je li to napačno? Mi smo na čelo našemu programu stavili, notranji mir napraviti. Mislim, da to mora načelo biti vsakega državnika v Avstriji. Najbolj čudno pa je to, da nam to levica očita. Al je mar dosedanje ministerstvo prvo, ktero je v tem obziru s Čehi razprave imelo? Mislim, da je bilo tudi parlamentarno ministerstvo, ktero je prej ono stranko k razpravam na Dunaj vabilo! — Priporoča se nam politika čakanja, odlašanja. Res je to tudi ena politika; al dvomim, da je prav, da se nam ta politika priporoča od levice, vsaj so bili ravno isti možje, kateri so zarad take politike najbolj nasprotovali onemu ministerstvu,

ktero si je na zastavo svojo zapisalo: „mi moremo čakati“ (Prav dobro! na desni) in takrat, menim, bila bi ta beseda menda bolj upravičena, kakor zdaj, ko se godé v Evropi reči, ktere Avstrijo resno opominjajo, ne trenutka zgubiti, da se vendar enkrat vredijo notranje razmere. (Dobro! na desni.) — Prvi govornik je razmotraval program ustavoverne stranke in stavil na čelo: državna politika ima pred vsem nalogo, skrbeti za to, da celotane ra zpade na kose. Vsaj tudi mi to želimo; al mi pa tudi vemo to, da krepka moč v središču državnem je le tam mogoča, kjer se naslanja na zadovoljne dežele. (Dobro! na desni.) Mislim, da skušnje dosedanje ne dokazujejo, da se je na prejšnji poti moč centralna okrepčala. (Prav dobro! na desni.) Dr. Giskra je omenil, da, če se razširi avtonomija (samouprava) deželnih zborov, je treba novega korektiva (pomočka) za okrepčanje centralne moči; ta korektiv bile bi direktne (neposredne) volitve v državni zbor. Ko smo mi izrekli, da hočemo v postavljanju razširiti pravico deželnih zborov, se je reklo, zdaj se ne sme na ustavi nič popravljati. Vi, gospôda, pa zvhtevate od nas direktne volitve, ki bi ravno predrugačile ustavo, kajti indirektne (posredne) dosedanje volitve so podlaga naših zastopov. (Prav dobro! na desni.) Opomnim pa, da vprašanje direktnih volitev ni novo. Deželni zbori in tudi zbornica poslancev so o njih že obravnavali. Pokazalo se je takrat, da je napravila hud prepir med narodi. Čudno se mi zdi, če se od nas, kateri bi radi pomirljivo delali, tirja, da bi to delo s tem začeli, da bi iznova vrgli prepir med stranke. (Dobro, prav dobro! na desni.) — Tako je levičnike kakor muhe pobijal minister. Vsi osupnjeni so mu drugi dan davke spet za mesec april dovolili.

Telegram „Novicam“ 28. marca. Pri današnji obravnavi one postave, po kateri naj Granica neha vojnaška naprava biti, sta Danilo in dr. Costa govorila za to, naj se poprej zaslišijo o tem postavnih zastopniki. — Jutri pride protest ljublj. konstitucijskega društva zoper volitev kranjskih državnih poslancev. Odbor nasvetuje, naj zbornica izreče, da so volitve veljavne. Ako se sprejme ta predlog, je oni protest nova blamaža ljublj. „ustavovercev“!

Francosko. — Še zmirom je v Parizu strahovita vlada puntarskih razbojnikov na vrhu. Spet je dala vstreliti enega generala, drug je na smrt ranjen. Prava vlada, ki je v Versajlu, nima moči, da bi zatrla rdečo drhal v Parizu.

Popravki. Na strani 97. vrsti 7. odspodaj namesti 65.000 beri 6.500. — Na 1. strani zadnjih „Novic“ od zgoraj v 5. vrsti namesti 27 beri 72 kraje., — v 7. vrsti pa namesti 100 zelnih glav beri 1000 zelnih sadik.

Žitna cena

v Kranji 27. marca 1871.

Vagán pšenice 6 fl. 15. — rži 4 fl. — — ječmena 3 fl. — — ovsa 2 fl. — — soršice 4 fl. 60. — ajde 3 fl. 40. — prosa 3 fl. 35. — krompirja 1 fl. 65. — fižola 4 fl. 80.

Loterijne srečke:

v Gradcu	} 24. marca 1871:	27.	79.	22.	21.	75.
na Dunaji		38.	42.	89.	36.	3.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 8. aprila.

Kursi na Dunaji 28. marca.

5% metaliki 58 fl. 10 kr.	Ažijo srebra 122 fl. 80 kr.
Narodno posojilo 67 fl. 95 kr.	Napoleondori 9 fl. 96 kr.